

ctiva, quae praeservationem iuventutis pro scopo praecipue habent; tunc medium omnino adhibendum Opera ipsa foret.

II. Si talis opera in loco non adesset nec facile institui posset; tunc oporteret distinguere; aliud enim esset si ageretur de civitate continente plures paroecias, et aliud si ageretur de paroecia unica (prout in parvis oppidis, in villis, et ruri contingere solet).

III. In primo casu, parochi, cum consensu Ordinarii, convenire deberent de fundando oratorio et recreatorio pro iuvenibus a duodecimo usque ad decimum octavum annum, cum congruis regulis et sub directione Commissionis. (Pro explicatione autem et solutione quarundam difficultatum, vide *opusc. cit.*)

IV. In secundo casu, ordinarie bene deservit aliquod pium sodalium. Attamen sedulo notandum quod sodalitia parum proderunt, si in celebranda aliqua annua festivitate solum consistant. Ut vere prosint, oportet ut, ex ipsius sodalitiis regula, singulis mensibus iuvenes ad sacramenta accedant, simulque coadunentur ut brevem sermonem eisdem accomodatam audiant. Dies designatus equidem pro puellis in oppidis et civitatibus poterit esse ferialis; sed adolescentuli ordinarie solum die festo coadunari poterunt.

Si autem quoad istos parochus sive per se sive per alium nedum semel in mense, sed singulis diebus festis, et maxime horis vespertinis (quae solent esse periculosiores) in ludis et exercitiis gymnasticis, non sine aliquibus bonis verbis familiaribus nonnullisque precibus et canticis spiritualibus, illos detinere posset: et multo magis si identidem aliquam refetiunculam (it. *merenda*) eis procuraret; hoc esset medium valde magis efficax ut maiori numero intervenirent. Iuvant etiam praemia, munuscula, deambulationes, aliaque (maxime tempore bacchanalium) honesta solatia.

V. Dices: Nonne semper melius erit ut adolescentes ad circulos catholicos aut alios similes conventus mittantur? Imprimis dicta aetate forsitan adhuc non acceptarentur; sed,

supposita etiam acceptatione, certe melius non esset omittere praedicta et solum ad eosdem circulos vel similes conventus illos mittere. Videndum esset insuper quomodo illuc res procederent. Quid enim si usque ad tardissimas noctis horas unusquisque illuc remanere posset? Quid si subinde puellae quoque invitarentur, et cum illis conversationes, cantus et ludus promiscue fierent? Quid si, dummodo vexillum sit catholicum, vix ulla de moribus consideratio haberetur? Contingere quippe potest vel quod in rebus quoque optimis abusus interveniant, vel quod ad impedienda mala maiora (nempe generalem transitum ad sectas) evaserit expediens ut in instituto catholico circumstantiae etiam periculosae permitterentur; quo casu institutum ipsum pro communitate quidem, sed non pro omnibus et singulis individuis, revera bonum et expediens esset.

CAPUT VI.

De Baptismo.

Agendum est 1. De instructione populi et obstetricum quoad baptismum. 2. De cura fontis baptismalis. 3. De baptismi administratione publica. 4. De casibus in quibus vel obstant difficultates ex parte parentum, vel necessaria sit administratio privata. 5. De inscriptione baptizatorum in proprio libro.

ARTICULUS I.

De instructione populi atque obstetricum quoad baptismum et de prima obligatione ministri baptismi.

174. *Debetne parochus et quomodo instruere populum circa baptismum?* Affirmative. Instructio versabitur 1° Circa essentiam, effectus et necessitatem baptismi. 2° Quatenus opus sit, circa obligationem deferendi infantem ad sacrum fontem quamprimum (*Rituale*), scilicet ad summum intra triduum. 3° Circa obligationem et modum baptizandi infantem privatim si in mortis periculo versaretur, defe-

rendo postea illum, si supervivat, ad sacrum fontem pro caeremoniis. (Haec instructio repeti debet pluries singulis annis. Frassinetti *Man.* 294). 4^o Circa paternos (qui per se vel per alium infantem teneant), eorumque munus, et cognitionem spiritualem constituentem impedimentum matrimonii, notando etiam non expedire uti obstetricibus quae fere omnes infantes nomine proprio teneant.

175. *Potestne parochus habere ullam obligationem circa obstetrices?* Utique; eas scilicet examinandi accurate 1^o circa formam et materiam baptismi, notando speciatim ne unus proferat verba et alter aquam infundat. 2^o Circa baptismum conferendum (saltem conditionate) foetibus abortivis, aut (in partu periculoso) adhuc existentibus in utero matris, aut monstruosis etc. Examen istud fieri debet a paroco proprio quoad illas quae nunc primum tale officium exercere volunt (nisi Episcopus aliter providerit), vel utcumque insurgente dubio. Imo quilibet alius baptismi minister examinare debet obstetricem dicentem se domi infantem baptizasse nisi intenta iam illius nota approbatione, peritia, religione et probitate, atque qualitate casus, de baptismo valide collato prorsus praesumendum sit (1).

176. *Minister baptismi ad quid imprimis tenetur?* Legere et attente considerare regulas quae in Rituali exponuntur.

ARTICULUS II.

De cura sacri fontis.

177. *Si in paroecia adsit fons baptismalis, quomodo cura illius erit habenda?* Pro praxi, praeter dictam observationem Ritualis, dico solum quod singulis annis in

(1) Libellum scriptum latine (*Examen obstetricum*) et italice (*Esame delle ostetrici*) in hunc finem composui.

Sabbato Sancto, nedum Paschatis sed etiam Pentecosten, aqua est renovanda et benedicenda; et quod curari debet mundities in omnibus, et speciatim in veste candida, superpelliceo, stolis, gossypio, sale (attrito et sicco), armario etc.

ARTICULUS III.

De baptismi administratione publica.

178. *Circa baptismi ad sacrum fontem administrationem, quaenam praecipue pro praxi notari debent?*

I. Si in paroecia adsit fons baptismalis, residentia strictius urget, atque exigit ut speciales cautelae adhibeantur, ad evitandum periculum ne, dum infantes deferuntur, sacerdos absit.

II. Si aqua esset nimis frigida, oporteret illam in vasculo ad id parato calefacere, vel admiscere cum alia calefacta, ne infantulo noceat.

III. Parochus facultatem baptizandi delegare potest facile alteri sacerdoti, sed non facile diacono (S. Lig. VI 116). Diaconus autem sic delegatus non salem benedicere, sed solum benedicto uti, posset. (S. R. C. n. 3684).

IV. Infantes alienae paroeciae baptizare interdicitur sub gravi. Excipe 1^o si adesset consuetudo baptizandi indiscriminatim quotquot afferuntur; 2^o si gravi de causa exceptio aliqua fieri deberet; significando postea in scriptis paroco infantis quod baptismus eidem collatus fuit.

V. Si diceretur, infantem fuisse domi baptizatum, caeremoniae essent quidem supplendae, sed baptismus denuo conferri non posset indiscriminatim. Conferri tamen deberet sub conditione 1^o si, examine facto (ut supra n. 175), dubium non prorsus spernendum superesset; 2^o si hic et nunc nullum examen fieri posset, et baptismum differre non expediret. Cf. Praxis (*Ed. III v. III n. 850*). Puer autem expositus esset baptizandus sub conditione, quamvis delatus fuisset cum schedula (non praeseferente plenam

certitudinem), quae diceret illum fuisse baptizatum. (*l. c. n. 852*).

VI. Id tantum quod de aliquo iam adulto ex catholicis nato fides baptismi non inveniretur, non constitueret dubium sufficiens ad illum baptizandum sub conditione, nisi ex aliis circumstantiis vere esset dubitandum; et tunc Episcopus consuli deberet (*l. c. 855*).

VII. Filius Protestantium, excepto periculo mortis, baptizari nequiret, nisi parentes in religione catholica illum educare promitterent. S. C. S. O. (*26 Ang. 1885* apud Acta XVIII 343).

VIII. Si pater haereticus omnino vellet ut filius a ministro haeretico baptizaretur, mater autem catholica vellet ut prius ei conferretur baptismum a sacerdote catholico; tunc baptizari posset (Episcopo consulto) solum si baptismum haeretici futurum esset invalidum aut dubium. Del Vecchio (*II 445*).

ARTICULUS IV.

De casibus in quibus vel obstent difficultates ex parte parentum, vel necessaria sit administratio privata.

179. *Quid de difficultatibus, quae ex parte parentum intervenire possunt?*

I. Si pater impius pertinaciter nollet ut filius baptizaretur, sed mater consentiret, baptismus conferri posset (S. C. S. O. apud Collect. P. F. n. 546); sed caute vel privatim, et consulto Episcopo. Idem dicerem, si mortua matre, vel etiam utroque parente dissentiente, consentirent alii consanguinei, unde christianae educationis spes esset; ius enim habet Ecclesia baptizandi filios haereticorum vel apostatarum, eoque uti potest si adsit spes fructus, nec magis malum quam bonum oriturum sit. Cf. Genicot (*II 146-148*).

II. Si usus invaluisset levi de causa conferendi domi baptismum, etiam cum caeremoniis, de abusu (exceptis filiis principum) prudenter eliminando ageretur. S. R. C. (*27 Apr. 1877 n. 3418*).

III. Si parentes vellet, sive ex consuetudine sive causa expectandi paternos, pluribus hebdomadis vel etiam mensibus differre delationem infantis ad Ecclesiam, et con-

sentirent ut neonatus prius baptizaretur privatim; tunc quoque parentes male se gererent; sed, si omnino vellet tamdiu expectare, sic in gratiam non illorum sed infantis, baptismus ei conferri posset. S. C. C. (*14 Apr. 1894* apud *Monitore VIII. II 100*).

IV. Si infantulo imponi vellet nomen alicuius impii et Ecclesiae persecutoris, nec dissuasiones valerent, non ideo baptismus esset recusandus, addito tamen submissa voce nomine alicuius Sancti (*l. c. 868*).

V. Si pro officio patrini praesentaretur notorius excommunicatus vel publicus peccator, hodie apud nos vix unquam invitatus repellere deberet, ordinarie enim sine ullo fructu mala provocarentur atque esset valde maius malum quam bonum: et iam apud nos de nemine repellendo consuetudo esse videtur. Cf. S. Lig. (*L. VI Tr. I C. II n. 54*).

VI. Si in loco adesset mos specialia signa laetitiae (v. g. per sonitum organi) in quibusdam casibus ostendendi, haec pro natis ex matrimonio mere civili adhiberi nequirent. *Prax.* (*l. c. n. 869*).

VII. Si mulier gravida in periculo mortis versaretur, et iudicio medicorum adesset spes extrahendi foetum vivum, illa mortua, per operationem caesaream; tunc parochus curare deberet ut actu mortis medicus interveniret et operam suam praestaret, ad quam praestandam iuridice quoque cogi posset si foetus maturus foret aut saltem (septimo mense iam incepto) vitalis. Foetu autem sic detecto, baptizari deberet sive absolute sive (in dubio de vita) sub conditione. Si vero, mortua matre, medicus non adhuc praesens esset, venter defunctae calidus interim servari deberet. Caeterum parochus ab operatione adeo sibi indecenti per se exequenda certe abstinere deberet (S. C. S. O. apud *Praxim ed. III v. III n. 892*), et poenis quoque a lege civili comminatis subiici posset.

VIII. In partu difficili et stante periculo ne foetus ante nativitatem moriatur, parochus curabit ut ope siphonis vel similis instrumenti, vel spongiae, vel gossipii, vel

panniculi aqua imbuti, baptismus conferatur (et idem die si in matre viva operatio sive caesarea sive *Porro*, cum dicto periculo, perficeretur). Quamvis autem foetus in utero matris adhuc existens baptizatus fuisset, et quidem in capite, si vivus nasceretur denuo sub conditione baptizari deberet. Ita S. C. C. 12 Jul. 1794, et novissime 16 Mart. 1897 (apud Alberti *Theol. pastor. P. I n. 6 not. 2*).

ARTICULUS V.

De inscriptione baptizatorum in proprio libro.

180. Hoc in puncto observanda sunt sequentia.

I. Probe cognoscantur regulae, quae prostant in Rituali (*Tit. Formulae scribendi etc.*).

II. Praeter librum consuetum, habeatur etiam liber notitiarum secretarum.

III. In libro consueto 1° filii coniugatae conviventis cum marito vel etiam a decem mensibus sive non conviventis cum illo sive viduae, scribantur sub nomine nedum matris ipsius sed etiam eiusdem mariti; nec ad quidquam in contrarium adducatur parochus attendat. 2° Filii ex matrimonio civili scribantur ut supra, sed cum adnotatione relativa. 3° Filii nati extra quodlibet matrimonium ex parentibus sive incognitis prorsus, sive suorum nominum inscriptioni nullatenus aut non certe consentientium, scribantur cum adnotatione *ex parentibus ignotis* vel *de domo Dei*. 4° Iidem filii illegitimi scribantur tamquam ex matre nota et patre ignoto si ille solus revera vel esset ignotus, vel posset denunciari mendaciter, vel inscriptioni sui nominis non certe et indubitanter consentiret. Si autem qui puerum deferunt, patrem quoque (non indubitanter consentientem) indicarent, tunc fiat adnotatio *vide librum notitiarum secretarum*, et in illo scribatur nomen patris, sed caute, dicendo v. g. *ut aiunt*, vel *ut relatum fuit*, vel *ut instituerunt scribi etc.* Post inscriptionem autem infantis ille-

gitimi relinquatur spatium, ut prolis legitimatio, si forte in posterum subsequatur erit, adnotari valeat.

181. Solum autem in dicto libro notitiarum secretarum (qui etiam in paroeciis quae sunt sine fonte baptismali esse deberet) scribantur infantes 1° baptizati occulte, quia pater baptismum consentire noluit; 2° baptizati, invitis parentibus, ab obstetrice v. g. quia in periculo mortis versari credebantur, et postea supervixerunt.

CAPUT VII.

De Sacramento Confirmationis.

182. *Quaenam sunt parochi circa sacramentum istud obligationes?* Debet instruere populum circa illius naturam, et effectus; circa obligationem illud suscipiendi; circa aetatem; dispositiones; paternos etc. Debet insuper specialem adhibere curam 1° (certiorem faciendo Episcopum) si in paroecia sua multi sine hoc sacramento iam adlescere inciperent; 2° si aliquis iam adultus non adhuc confirmatus esset (maxime occasione sacrae visitationis); 3° si puer esset moribundus, et Episcopus solitus esset ad privatas domos in hunc finem accedere, idque facile obtineri posset. Maxime autem debet 4° disponere pueros ad hoc sacramentum, speciatim occasione illius publicae administrationis. Debet denique 5° inscribere confirmatos in libro parochiali (si in Dioecesi talis esset consuetudo) iuxta formulam in Rituali praescriptam. Cf. Frassinetti (*Man. n. 302*).

CAPUT VIII.

De Sacramento Eucharistiae in Ecclesia administrando.

Agendum est 1. De instructione circa hoc sacramentum populo danda, et de cura ut fideles frequenter illud suscipiant. 2. De obligatione illud administrandi. 3. De casibus in quibus a sacra mensa aliqui impediri aut repelli possunt vel debent.